Valiokunnan lausunto SuVL 1/2020 vp– E 45/2019 vp

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston selvitys: Yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettu käyttöönotto ja muutokset valtiosopimukseen vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvosto on toimittanut eduskuntaan perustuslain 97 §:n mukaisen jatkokirjelmän EJ 2/2020 vp — E 45/2019 vp.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- perustuslakivaliokunta PeVL 5/2020 vp
- valtiovarainvaliokunta VaVL 1/2020 vp
- talousvaliokunta TaVL 4/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Tuukka Taipale, valtiovarainministeriö

Viitetiedot

Suuri valiokunta on antanut asiasta E 45/2019 vp lausunnon SuVL 4/2019 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Valtioneuvoston kanta ja neuvottelutilanne käyvät ilmi valtioneuvoston jatkokirjelmästä EJ 2/2020 vp — E 45/2019 vp.

Hyväksytty
3.4

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2020 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Jatkokirjelmä koskee yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa euroryhmän joulukuussa 2019 tekemien linjauksien mukaisesti. Varautumisjärjestelyn käyttöönoton tehostamiseksi ja sen kapasiteetin vahvistamiseksi vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehtyyn valtiosopimukseen (jäljempänä valtiosopimus) esitetään muutoksia. Muutoksien myötä pankkisektorin tarvittaessa maksamat ylimääräiset vakausmaksut tuotaisiin yhteisen taakanjaon piiriin jo ennen valtiosopimuksessa tarkoitetun vuoden 2023 loppuun ulottuvan siirtymäkauden päättymistä.

Suuri valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan painottaen asiassa perustuslakivaliokunnan (PeVL 5/2020 vp), talousvaliokunnan (TaVL 4/2020 vp) ja valtiovarainvaliokunnan lausunnoissa (VaVL 1/2020 vp) esitettyjä näkökohtia.

Suuri valiokunta pitää perusteltuna valtioneuvoston toimintalinjaa siitä, että lopullinen kanta varautumisjärjestelyn aikaistettuun käyttöönottoon muodostetaan Euroopan komission, yhteisen kriisinratkaisuneuvosto SRB:n ja Euroopan keskuspankin tekemän pankkisektorin riskien vähenemisarvion ja Suomen oman itsenäisen riskien vähenemisarvion perusteella. Jos varautumisjärjestely otetaan käyttöön aikaistetusti, samassa yhteydessä voidaan tehdä valtiosopimukseen rajattuja muutoksia valtioneuvoston kirjelmässä E 45/2019 vp — EJ 2/2020 vp kuvatulla tavalla.

Perustuslakivaliokunnan arvion mukaan valtiosääntöistä estettä valtioneuvoston edellä kuvatulle ehdolliselle kannalle ei ole. Perustuslakivaliokunta toteaa, ettei erityistä Suomen täysivaltaisuuteen ja eduskunnan budjettivaltaan liittyvää perustuslaillista estettä yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistetulle käyttöönotolle ja valtiosopimuksen muuttamiselle riskien vähenemistä koskevan arvion pohjalta näyttäisi olevan. Tällöin käsittelyn lähtökohdista keskeiseksi nousee mahdollisimman kattavan ja ensisijaisen sijoittajanvastuun toteutuminen sekä se, että pankit vähentävät ja yhdenmukaistavat riskitasojaan yhteisen pankkiunionin edellyttämälle tasolle. (PeVL 3/2020 vp)

Talousvaliokunta puolestaan katsoo, että pankeilta kerätty kriisinratkaisurahasto ja sen viimesijaisena tukena oleva varautumisjärjestely ovat tärkeitä osia pankkiunionin viimeistelytyössä. Vaikka yhteisvastuun mahdollinen aikaistaminen ja lisääminen voivat johtaa siihen, että suomalaiset luottolaitokset kantavat tilapäisesti vastuuta jossain toisessa valtiossa toteutuvan kriisin kustannuksista, on tämän vastapainona talousvaliokunnan mukaan se, että myös Suomessa tapahtuvaan kriisinratkaisuun olisi käytettävissä nykyistä enemmän rahoitusta. Järjestely heikentää myös pankkien ja niiden kotivaltioiden välistä suoraa kohtalonyhteyttä, mitä on pidetty keskeisenä elementtinä rahoitus- ja makrovakauksien turvaamisessa. Talousvaliokunta huomauttaa lisäksi, että mitä lähempänä ollaan siirtymäkauden loppua, sitä pienemmiksi yhteisvastuun aikaistamisen vaikutukset jäävät. (TaVL 4/2020 vp)

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää puolestaan huomiota Suomen pankkisektorin mittavaan kokoon suhteessa maamme bruttokansantuotteeseen sekä talouteen liittyviin epävarmuustekijöihin. Myös nämä seikat puoltavat yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa edellyttäen, että myöhemmin laadittava riskiarvio antaa siihen realistiset mahdollisuudet. (VaVL 1/2020 vp)

Valtiovarainvaliokunta painottaa lisäksi, että Suomen budjettisuvereniteetin kannalta on tärkeää huolehtia kriisinratkaisun keskeisten periaatteiden toimeenpanosta varmistamalla kattavan ja ensisijaisen sijoittajavastuun toteutuminen. Valtiovarainvaliokunta korostaa edelleen riskiarvion huolellista, puolueetonta ja läpinäkyvää laatimista. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten luottolaitokset ovat muuttaneet taserakenteitaan ja kuinka tarkasti ja ajantasaisesti ne täyttävät kriisinratkaisuviranomaisten asettamat, omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärää koskevat ns. MREL-vaateet (ks. myös TaVL 4/2020 vp). Riskien vähenemisen tulee olla todellista ja kokonaisuuden kannalta riittävää. (VaVL 1/2020 vp)

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 13.3.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
1. varapuheenjohtaja Jani Mäkelä ps
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Maria Guzenina sd
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Pia Kauma kok
jäsen Ville Kaunisto kok
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Lulu Ranne ps
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Iiris Suomela vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Mai Kivelä vas
varajäsen Jouni Ovaska kesk

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Anna Sorto

ERIÄVÄ MIELIPIDE1

Perustelut

Perussuomalaiset vastustavat pankkien yhteisvastuuta ja erityisesti vararahoitusjärjestelmän käyttöönoton aikaistamista. Ehdotettujen muutosten myötä pankkisektorin yhteisvastuu aikaistuisi aikaisemmin sovitusta eli vuoden 2024 alusta ja lisää kansallisen pankkisektorin riskejä, jotka liittyvät kotimaisen ja muiden jäsenvaltioiden pankkisektorien taloudellisten asemien välisiin eroihin.

Pankkiunionimaiden pankkisektorien kuntoerot ovat todella merkittävät. Esimerkiksi Kreikassa pankkien hoitamattomien luottojen osuus kaikista luotoista on lähes 40 prosenttia. Myös globaali koronaviruksen aiheuttama pandemia on suuri uhka EU:n alueen taloudelle ja pankkisektorille.

Valtioneuvoston nykyinen kanta korostaa sijoittajavastuun merkitystä kriisinratkaisussa, mutta jättää huomiotta, että mikäli kriisinratkaisurahaston varoja tarvittaisiin likviditeettitukitarkoituksiin, ei sijoittajavastuun toteuttaminen ole ennakkoedellytys kriisinratkaisurahaston varojen käyttöön. Tämä kuulostaa huolestuttavalta.

Muutossopimuksen soveltamiseen vaikuttava ”laukaiseva tekijä” 5 artiklan toisessa kohdassa eroavat toisistaan ensimmäisessä ja toisessa luonnoksessa. Perussuomalaisten mielestä toisen luonnoksen versio on parempi, sillä laukaisevana tekijänä on Euroopan vakausmekanismin hallintoneuvoston yksimielinen päätös varautumisjärjestelyn myöntämisestä.

Perussuomalaiset suhtautuvat hyvin kielteisesti mahdolliseen valtiosopimuksen muuttamiseen. Esillä olleet valtiosopimuksen muutosehdotukset merkitsisivät ylimääräisiä jälkikäteisiä vakausmaksuja muissa maissa tapahtuvien pankkikriisien takia. Asiantuntija-arvioiden mukaan maksut voivat yltää sataan miljoonaan euroon.

Kaiken kaikkiaan suomalaisen pankkisektorin enimmäisaltistuma ylimääräisille vakausmaksuille on 650 miljoonaa euroa vuodessa eli yhteensä 1,95 miljardia euroa kolmelle vuodelle jakautuen.

Perussuomalaiset vastustavat ehdotettuja muutoksia valtiosopimukseen, koska ne tulevat lisäämään suomalaisten pankkien maksuvelvoitteita. Perussuomalaiset torjuvat myös ehdotuksen vararahoitusjärjestelyn käyttöönoton aikaistamisesta. Tällainen toiminta lisää entisestään rahoitusmarkkinoiden kriisialttiutta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

> että lausuntonaan suuri valiokunta ilmoittaa, että valtioneuvoston tulee hylätä sopimusmuutokset ja ottaa edellä mainitut perustelut huomioon.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2020 vp
Eriävä mielipide 1

Helsingissä 13.3.2020

Jani Mäkelä /ps
Ritva Elomaa /ps
Olli Immonen /ps
Lulu Ranne /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE2

Perustelut

Kristillisdemokraatit eivät hyväksy yhteisen kriisinratkaisurahaston yhteisen varautumisjärjestelyn aikaistettua käyttöönottoa sovitusta eli vuoden 2024 alusta, koska pankkiunionin jäsenmaiden pankkisektorien riskit vaihtelevat suuresti. Monissa jäsenmaissa on myös pankkisektorilla tehottomuutta ja ylikapasiteettia, siksi pankkeja tulee kaatumaan lähivuosina. Vaikka valtioneuvoston kanta on kriittinen, niin jäsenmaiden pankkisektorin riskittömyyden ja yksittäisten pankkien riittävän riskittömyyden arviointiin valtioneuvosto ei kuitenkaan aseta kriteerejä. Lisäksi maailman taloudessa on tällä hetkellä merkittäviä riskejä, jotka voivat heijastua nopeasti pankkisektorin vakauteen, joten ajankohta edistää aikaistettua käyttöönottoa on mahdollisimman huono.

Esitetyn arvion mukaan valtiosopimuksen muuttamisen nettovaikutus suomalaiselle pankkisektorille on negatiivinen, mikäli suomalaisten pankkien taloudellinen asema suhteessa muihin euroalueen pankkeihin arvioidaan merkittävästi paremmaksi. Muiden maiden pankkisektorin hyväksi kerättävät ylimääräiset vakausmaksut voisivat nousta miljardeihin euroihin.

Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt sopimuksen kokonaisuuden ja siitä tekemänsä valtiosääntöoikeudellisen arvion kannalta merkityksettömänä sitä, että sopimukseen sisältyy siirtymäkautta koskeva järjestely. Perustuslakivaliokunta on tuonut toistuvasti lausunnossaan esille, että Suomen budjettisuvereniteettia tulee suojata mahdollisimman tehokkaasti ja huolehtia siitä, että monimutkaisilta vaikuttavien järjestelyjen erityispiirteiden vuoksi Suomen vastuut järjestelyissä eivät kasva.

Kristillisdemokraatit huomauttavat lisäksi, että Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen muuttuminen mahdollistamalla ERVV:n liittäminen siihen myöhemmässä vaiheessa avaa mahdollisuuden vaarantaa Suomen Kreikka-lainan vakuudet. Valtiovarainministeriöstä pyydetyssä lisäselvityksessä todetaan, että mikäli keskustelut ERVV-tukien siirtämisestä alkaisivat, ”samassa yhteydessä arvioitaisiin eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyyn, Jos siirto toteutettaisiin, vakuusjärjestelyn voimassaolo edellyttäisi kreikkalaisten pankkien kanssa sovittua järjestelyä koskevien sopimusten neuvottelua uudelleen.” Vaikka Suomen vastuisiin kohdistuvia muutoksia rajaavat sopimusmääräyksen kirjaukset vastuiden rajaamisesta ja lisäpääomaosuuden pienemisestä ERVV-lainojen takaisinmaksujen myötä, on moitittavaa, että vaikutuksia Suomen vakuusjärjestelyihin ei selvitetä etukäteen.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että neuvottelujen tavoitteena tulee olla ehdotuksen hylkääminen.

Valiokunnan lausunto SuVL 1/2020 vp
Eriävä mielipide 2

Helsingissä 13.3.2020

Sari Essayah /kd